

ŚWIATOWY DZIEŃ FILOZOFII

UNIwersytet Ignatianum w Krakowie, 20.11.2026

Rejestracja na Światowy Dzień Filozofii 2026: <https://forms.cloud.microsoft/e/CtWU7TdmkQ>

FILOZOFIA I LITERATURA

dr Magdalena Kozak – Niemożność poznania Innego. „Łagodna” Dostojewskiego w perspektywie filozofii Lévinasa

W trakcie warsztatu odczytamy opowiadanie Fiodora Dostojewskiego pt. „Łagodna” w perspektywie filozofii Emmanuela Lévinasa, koncentrując się na problemie niemożności pełnego poznania Innego. Tragedia bohatera-lichwiarza wynika z próby zawłaszczenia drugiej osoby i sprowadzenia jej do przedmiotu poznania, co w ujęciu Lévinasa stanowi akt przemocy wobec inności. Milczenie i śmierć Łagodnej wymykają się totalizacji – twarz Innego zawsze przekracza horyzont rozumienia. Czy nieprzeniknioność Innego jest jedynie przeszkodą w poznaniu, czy też warunkiem autentycznej relacji etycznej? Czy możliwe jest poznanie, które nie staje się formą przemocy? Czy literatura może ukazać granice poznania wyraźniej niż filozofia?

dr hab. Anna Bugajska, prof. UIK – „Rok 1984” Orwella a filozofia władzy Foucaulta

Czy Wielki Brat wciąż nas obserwuje? Podczas warsztatu zapoznamy się z podstawowymi pojęciami filozofii władzy Michela Foucaulta, takimi jak panoptikon, dyscyplina i nadzór oraz władza i biowładza. Zidentyfikujemy je w powieści „Rok 1984” George’a Orwella, przyglądając się temu, jak władza kształtuje myśli, język i ciała bohaterów. Następnie zastanowimy się, w jaki sposób można odnieść te kategorie do problemów współczesnego świata – od wszechobecnego monitoringu po media społecznościowe i algorytmy, które śledzą nas na co dzień.

dr Magdalena Kozak – Dokąd prowadzi nas droga? Odyseusz jako metafora ludzkiego losu

Historia Odyseusza zapisała się w naszej kulturze jako metafora ludzkiego losu, którego istotą jest nieustanne bycie w drodze. Według Gabriela Marcela figura *homo viator* ukazuje człowieka jako pielgrzyma, dla którego droga jest nie tylko zmierzaniem do celu, lecz sposobem istnienia i poszukiwaniem sensu. Wędrówka Odyseusza posłuży nam do refleksji nad tym, dokąd prowadzą nas wybierane drogi i na ile ich kierunek zależy od naszych decyzji. Zastanowimy się nad napięciem między tym, co człowiekowi zostaje dane, a tym, co może on wybrać, oraz między koniecznością powrotu a pragnieniem przekraczania granic. Czy celem wędrówki jest dotarcie do określonego miejsca, czy też istotą ludzkiego losu jest sama droga?

mgr Wojciech Żak – Kiedy filozofia kłóci się z utopią. „Nowy wsłaniały świat” Huxleya

Co jesteśmy w stanie poświęcić dla szczęścia? Utopię zwykle łączy się z czymś nieosiągalnym – ideałem w sferze politycznej fantazji. Ideał ten bywa jednocześnie wyznacznikiem naszych oczekiwań i dążeń. Otaczające nas struktury społeczne często stają w ogniu krytyki, gdy dowiadujemy się o wydarzeniach pełnych bólu i niesprawiedliwości. Myśl o eliminacji cierpienia staje się w tych sytuacjach naturalna. Jednak czy brak cierpienia ma cenę, na którą nie powinniśmy przystawać? Co, jeśli szczęście wymaga od nas poświęcenia własnej autonomii i możliwości myślenia? Odpowiedzi na te pytania poszukamy w dziele „Nowy wsłaniały świat” Aldousa Huxleya. Kluczowe będzie napięcie między utopią a refleksją filozoficzną.

dr hab. Anna Bugajska, prof. UIK – „Hamlet” – tożsamość i filozofia egzystencji. W oparciu o filozofię Kierkegaarda i Nietzschego

Czy Hamlet był „chory na śmierć”? Czy był panem, czy niewolnikiem? Czego uczy nas o tożsamości? Czy lepiej jest być, czy nie być? Nad tymi pytaniami będziemy dyskutować w czasie warsztatu poświęconego odczytaniu szekspirowskiego klasyka w świetle filozofii egzystencji. Sięgnijemy do analizy rozpacz, którą Kierkegaard przedstawił w „Chorobie na śmierć”, oraz do rozróżnienia moralności panów i niewolników u Nietzschego, by sprawdzić, czy rozterki duńskiego księcia mogą pomóc nam zrozumieć własne poszukiwania tożsamości.

dr Magdalena Kozak – Długa droga poetycka Staffa – od Nietzschego do św. Franciszka z Asyżu

Warsztat poświęcony będzie twórczości Leopolda Staffa, ukazanej jako swoista długa droga poetycka – od fascynacji filozofią Fryderyka Nietzschego ku inspiracjom płynącym z duchowości św. Franciszka z Asyżu. Czy przemiana ta oznaczała odrzucenie wcześniejszych idei, czy raczej ich twórcze przekształcenie? W trakcie spotkania przeanalizowane zostaną wybrane wiersze Staffa pod kątem obecnych w nich motywów Nietzscheańskich, takich jak afirmacja życia, siła, samodoskonalenie czy przewyższanie własnych ograniczeń, a także motywów franciszkańskich – pokory, prostoty, harmonii z naturą i braterstwa ze światem. Jak zmienia się obraz człowieka i jego relacji ze światem, gdy Nietzscheański ideał siły spotyka się z franciszkańskim ideałem prostoty i zgody?

dr Robert Grzywacz – Kawka z Kafką i Szymborską czy już zupełne zezwierzęcie? Pieski punkt widzenia

Czy zwierzęce spojrzenie może powiedzieć nam o człowieku więcej niż ludzkie? Opowiadanie F. Kafki pt. „Dociekania psa” wraz z wierszem W. Szymborskiej „Monolog psa zaplątanego w dzieje” dostarczy oparcia dla namysłu nad ludzką kondycją i losem. Przyjrzymy się psu-badaczowi, który uparcie pyta o granice psiej wiedzy, oraz psu wiernemu swojemu panu, uwikłanemu w historię, której nie rozumie. (Nie bez patronatu Autora zeszytu znacznie zgryźliwszych, zakasujących złośliwością znany zbiorek „Zwierzęca zajadłość”, zapisków zniechęconego zoologa.)

dr Robert Grzywacz – Dokąd jedzie tramwaj po balu? Zajdel i my

Czy wiemy jeszcze, dokąd zmierzamy i kto właściwie prowadzi pojazd, którym jedziemy? Dwa krótkie opowiadania Janusza A. Zajdla – „Dokąd jedzie ten tramwaj” oraz „Po balu” – staną się dla nas nicią Ariadny w naszej współczesnej stajni Augiasza cyfrowych wyzwań. Zajdel, klasyk polskiej fantastyki socjologicznej, z niezwykłą przenikliwością pisał o manipulacji, konformizmie i bezrefleksyjnym podporządkowaniu. Zastanowimy się, co jego teksty mówią nam dziś o świecie algorytmów, ekranów i informacyjnego chaosu oraz czy potrafimy jeszcze sami wybrać kierunek jazdy.

FILOZOFIA W HUMANISTYCE

dr Maciej Jemioł – To ile twarzy ma w końcu bohater? „Bohater o tysiącu twarzy” Josepha Campbella

„Bohater o tysiącu twarzy” Josepha Campbella to książka, która stawia sobie niezwykle ambitne zadanie: przedstawić jeden wspólny wzór, który rzekomo leży u podstaw wszystkich mitów i opowieści. W tej jednej z najbardziej wpływowych publikacji ostatnich stu lat Campbell opisuje „monomit”, czyli podróż bohatera – schemat narracyjny, który ponoć da się odnaleźć w każdej wielkiej narracji stworzonej przez ludzkość. Na warsztacie rzucimy krytycznym okiem na fragment książki Campbella i sprawdzimy, jak dobrze zaproponowany przez niego schemat pasuje do wielu różnych sławnych opowieści. Zastanowimy się również, czy rzeczywiście

nie ma ucieczki od podróży bohatera, przede wszystkim zaś nad tym, dlaczego była ona i jest nadal tak niesamowicie popularna.

dr Tomasz Dekert – Od Filona z Aleksandrii do Orygenesesa. Początki obecności filozofii greckiej w religiach biblijnych

Warsztat będzie poświęcony początkom twórczego spotkania filozoficznej myśli greckiej z tradycją biblijną – od Filona z Aleksandrii, przez Justyna Męczennika, aż po Orygenesesa. Poznamy, w jaki sposób pojęcia filozofii platońskiej i stoickiej zostały wykorzystane do interpretacji Pisma Świętego oraz do formułowania pierwszych koncepcji teologicznych. Wspólnie przeanalizujemy wybrane fragmenty tekstów źródłowych, aby zobaczyć, jak rodził się język pojęciowy judaizmu hellenistycznego i chrześcijaństwa. Zastanowimy się także, czy i w jakim sensie filozofia była dla autorów starożytnych zagrożeniem, a w jakim szansą i narzędziem pogłębionego rozumienia wiary.

dr Monika Kowalczyk – Czy sztuka musi się podobać?

Nowożytnie pojęcie sztuk pięknych wiązało sztukę z wytwarzaniem rzeczy pięknych. Takie rozumienie sztuki powszechnie przyjęło się w kulturze europejskiej i determinuje myślenie o sztuce. Stanowisko francuskiego filozofa i estetyka Charlesa Batteux z 1747 roku wpisuje się w spór o sztukę dotyczący jej istoty. Okazuje się, że pojęcie sztuki na przestrzeni wieków ulegało przemianom – jego zakres wykracza poza przyjemność estetyczną. Sztuka bowiem może wyrażać emocje, skłaniać do refleksji, wywoływać szok percepcyjny, angażować się społecznie itd. Realizując różne cele, sztuka nie zawsze podoba się jej odbiorcom. Podczas warsztatu zostanie omówiona ewolucja pojęcia sztuki, która uzasadnia estetyzm lub jego brak w sztuce.

dr Monika Kowalczyk – Sztuka religijna a prawda

Sztuka religijna to twórczość powstała z motywacji religijnej lub związana z praktyką religijną. Szacuje się, że ten typ sztuki stanowi od 40% do nawet 60% dziedzictwa kulturowego Europy. Chrześcijaństwo od początku swego istnienia dostrzegało wartość sztuki i jej potencjał w głoszeniu orędzia Chrystusa. Sztuka bowiem umożliwia odkrycie prawdy o Bogu i ludzkim przeznaczeniu. Podczas warsztatu zostanie omówiona teoria sztuki nawiązująca do poglądów Platona i Plotyna, dwóch starożytnych filozofów, w której sztuka jest traktowana jako bezpośrednie poznanie (doświadczenie) wiecznych idei lub tego, co idealne. Konkretyzacją tej teorii są ikony, charakterystyczne głównie dla Kościoła prawosławnego i greckokatolickiego, ale także obecne w Kościele katolickim.

ANALIZA TEKSTÓW FILOZOFICZNYCH

mgr Wojciech Żak – Jak praktykować niezależność? Jaspers o autonomii myślenia

Kiedy wiem, że myślę niezależnie? W czasach, w których nieustannie stykamy się z nowymi opiniami i sposobami rozumienia świata, pytanie o niezależność własnego myślenia staje się szczególnie istotne. Nadmiar informacji mnoży perspektywy, a zarazem utrudnia orientację pośród nich. Wydaje się jednak, że w myśleniu nie chodzi jedynie o zajęcie stanowiska lub rozstrzygnięcie, która interpretacja czy opinia jest ostatecznie słuszna. W tym kontekście kluczowa staje się umiejętność orientacji w najrozmaitszych sposobach rozumienia świata oraz odkrywania ich podstaw poprzez własną refleksję. Czy istnieje przepis na niezależność naszego myślenia? Odpowiedzi na to pytanie poszukamy wspólnie. Pomoże nam w tym tekst Karla Jaspersa „Niezależność filozofującego człowieka”.

dr Przemysław Bukowski – Czy mózg pisze mnie? Dennett o świadomości, wielu szkicach i tajemnicy „ja”

Czy świadomość jest czymś więcej niż rezultatem procesów zachodzących w mózgu? Daniel C. Dennett, odrzucając koncepcję „teatru kartezjańskiego”, przedstawia świadomość jako efekt wielu równoległych i rozproszonych procesów interpretacji. Podczas warsztatu przeanalizujemy wybrany fragment jego „Świadomości” oraz przykłady iluzji percepcyjnych, by zastanowić się, jak powstaje nasze doświadczenie rzeczywistości. Następnie podejmiemy pytanie o granice naturalistycznego wyjaśnienia świadomości: czy opis procesów zachodzących w mózgu wystarcza, aby wyjaśnić doświadczenie własnego „ja”, pamięć, znaczenie i poczucie bycia podmiotem? Od analizy tekstu przejdziemy do samodzielnego formułowania argumentów i krytycznego namysłu nad pytaniem: czy jestem autorem swojej narracji, czy raczej jej wytworem?

dr Szczepan Urbaniak – Porządek ciała, porządek myśli, porządek miłości. „Myśli” Pascala

Czy wiara i rozum mogą się spotkać? Jaka jest między nimi relacja? Czy miłość jest racjonalna? Na te i podobne pytania spróbujemy odpowiedzieć w kontekście słynnego fragmentu „Myśli” Blaise’a Pascala. Przyjrzymy się trzem porządkom opisanym przez Pascala – ciała, myśli i miłości. Podczas warsztatu będziemy wspólnie interpretować tekst, konfrontować własne przekonania i sprawdzać, jak dawne idee mogą odnosić się do współczesnych dylematów. Spotkanie będzie miało formę rozmowy, w której liczy się ciekawość, refleksja i otwartość na różne punkty widzenia.

dr Magdalena Kozak – Między cieniem a rzeczywistością. Czego uczy nas jaskinia platońska?

Warsztat będzie poświęcony refleksji nad słynną alegorią jaskini z VII księgi „Państwa” Platona. Przyjrzymy się temu, czym są cienie i w jaki sposób wpływają one na nasze postrzeganie rzeczywistości, wiedzy i samych siebie. Punktem wyjścia będzie pytanie o to, co sprawia, że człowiek przyjmuje określony obraz świata i czy możliwe jest wyjście poza jego ograniczenia. Omówimy sytuację uwięzionych kajdaniarzy oraz tych, którzy wyszli już na zewnątrz, i zastanowimy się, co nam to mówi o naturze człowieka, jego potrzebach, pragnieniach i lękach. W jaki sposób możemy tę alegorię zastosować do zrozumienia kondycji człowieka w XXI w.? Dlaczego jaskinia może być metaforą naszych codziennych przekonań, przyzwyczajzeń i sposobów patrzenia na świat?

FILOZOFIA CZŁOWIEKA

dr Przemysław Bukowski – Czy religia może ogłupiać? W nawiązaniu do filozofii Tischnera

Podczas warsztatu przyjrzymy się różnicy między religią a religijnością. Religia stawia człowieka wobec pytań o Boga, sens, dobro i prawdę, a religijność jest sposobem, w jaki człowiek tę wiarę przeżywa. Może ona pomagać w dojrzewaniu, ale może też prowadzić do bezrefleksyjnego postuszeństwa, lęku czy zamknięcia na innych. Józef Tischner mówił dosadnie: „A jak ktoś jest głupi i jak chce być głupi, nie powinien do tego używać religii, nie powinien religią swojej głupoty zastaniać”. Zastanowimy się więc, kiedy religijność pomaga szukać prawdy, a kiedy staje się wymówką, by przestać myśleć. Nie będziemy ani bronić religii, ani jej oskarżać. Najważniejsze pytanie brzmi bowiem: czy moja religijność pomaga mi myśleć, czy raczej sprawia, że przestaję myśleć?

mgr Oskar Lange – Cywilizacja okiem największego pesymisty w historii. „Portret cywilizowanego” Ciorana

Podczas warsztatu będziemy analizować fragmenty tekstu „Portret cywilizowanego” najśłynniejszego rumuńskiego pesymisty – Emila Ciorana. Cioran z przenikliwą ironią przygląda się człowiekowi, który w pogoni za postępem zatracił umiejętność zatrzymania się i bycia ze sobą. Czy współczesny człowiek potrafi jeszcze

odpoczywać? Czy cywilizacja, rozwój i technologia prowadzą społeczeństwa ku lepszej przyszłości? Jak w rozbieganym i hataśliwym świecie odnaleźć swoje szczęście? Postaramy się odpowiedzieć na te pytania oraz zastanowimy się nad aktualnością myśli Ciorana.

dr Mateusz Pękala – Społeczeństwo „ludzi z kryjówek” A.D. 2026. Refleksje inspirowane myślą Tischnera

Pojęcie „kryjówki” pojawia się w pismach ks. prof. Józefa Tischnera w różnych kontekstach, zawsze jednak oznacza destrukcyjny stan świadomości jednostki lub grupy – „ucieczkę przed prawdą”, „chorobę wolności”, „chorobę nadziei” czy „chorobę wyobraźni”. Dynamika „kryjówki” pogłębia dystans i nieufność, podsyca lęk, wzmacnia chęć zawładnięcia drugim człowiekiem zamiast zrozumienia go, a jej ofiarą pada przede wszystkim dobro wspólne. Podczas spotkania zastanowimy się, na ile to pojęcie jest aktualne w 2026 roku i czy pozwala opisać współczesną polaryzację społeczną. W części warsztatowej poszukamy praktycznych sposobów wychodzenia z „kryjówek”, pamiętając za Tischnerem, że początkiem spotkania jest dialog, a wyjście z kryjówki jest doświadczeniem etycznym.

dr Marek Liszka – „Życie, wolność i dążenie do szczęścia”. Od filozofii Locke’a po siłę dziennika

Podczas warsztatu połączymy filozofię Johna Locke’a z praktyką prowadzenia dziennika. Zaczniemy od krótkiego wprowadzenia do idei życia, wolności i dążenia do szczęścia, które inspirowały amerykańską Deklarację Niepodległości (w tym roku przypada 250. rocznica jej podpisania). Następnie każdy uczestnik napisze kilka wpisów według sprawdzonych metod (poranny dziennik, pytania refleksyjne, zapis wdzięczności), ucząc się świadomie zapisywać codzienne wybory, refleksje i cele. Omówimy, jak regularne notowanie pomaga lepiej rozumieć własne pragnienia, wzmacnia poczucie sprawczości i ułatwia podejmowanie decyzji zgodnych z wartościami. Na koniec uczestnicy stworzą osobisty plan prowadzenia dziennika, który będą mogli kontynuować po zajęciach.

ETYKA

dr Maria Ujwary – Odpowiedzialność na talerzu. O etycznych wyzwaniach współczesnej żywności

Zapraszamy na warsztat o etycznych wyzwaniach współczesnej żywności, podczas którego wspólnie przyjrzymy się temu, co naprawdę trafia na nasze talerze. Zastanowimy się, jak kiedyś fałszowano żywność oraz jak te praktyki wyglądają dziś. Porozmawiamy o żywności ultraprzetworzonej i jej wpływie na nasze zdrowie oraz o tym, jak świadomie czytać etykiety. Przyjrzymy się również problemowi marnowania jedzenia i wspólnie poszukamy sposobów, jak możemy je ograniczyć w codziennym życiu. Zastanowimy się, jak budować większą świadomość w zakresie odpowiedzialnych wyborów żywieniowych.

dr Maria Ujwary – Czy to naprawdę moja sprawa? Ekologia w codziennych wyborach

Segregujesz śmieci, kupujesz nową bluzę, jedziesz do szkoły autobusem albo autem rodziców. Czy takie drobne decyzje mają jakiegokolwiek znaczenie dla planety? Podczas warsztatu sprawdzimy, jak nasze codzienne wybory, w tym ubrania, śmieci i sposób przemieszczania się, przekładają się na ślad węglowy i stan środowiska. Dowiemy się, czym właściwie jest ślad węglowy i skąd się bierze w naszej codzienności. Porozmawiamy o odpowiedzialności, gdzie się zaczyna, gdzie kończy i czy jedna osoba naprawdę może coś zmienić. Zobaczymy też, jak rozpoznać greenwashing i jakie proste zmiany mają największy sens.

mgr Karol Wołk – Jak nie zmarnować swojego życia? Stoicy o czasie i szczęściu

Czy bycie ciągle zajęтым oznacza spełnianie się? Czy odpoczynek jest stratą czasu? Często czujemy się przytłoczeni, mamy mnóstwo obowiązków i ciągle się gdzieś spieszymy i powtarzamy, że „nie mamy czasu”. Ale czy naprawdę mamy go za mało? A może problem polega na tym, jak go wykorzystujemy? Podczas warsztatu przyjrzymy się zaskakująco aktualnym rozważaniom Seneki o czasie, szczęściu i dobrym życiu. Porozmawiamy też o tym, od czego zależy szczęście i czy sukces, pieniądze, popularność albo osiągnięcia wystarczą, by uznać życie za dobre. Na koniec wrócimy do głównego pytania warsztatu: co właściwie znaczy zmarnować swoje życie i czy możemy tego uniknąć?

mgr Karol Wołk – Kiedy wiem, że robię dobrze? O sumieniu i wyborach

Podczas warsztatu przyjrzymy się temu, czym właściwie jest sumienie i skąd się bierze. Zastanowimy się, czy jest ono czymś przyrodzonym, np. „wbudowanym” w człowieka moralnym kompasem, czy raczej umiejętnością, którą kształtuje wychowanie, doświadczenie i środowisko. Sięgnijemy zarówno do tekstów starożytnych filozofów, jak i do współczesnych badań z obszaru neuronauk, żeby zobaczyć, co mówią o powstawaniu ocen moralnych, poczuciu winy i wrażliwości na krzywdę. Wspólnie przeanalizujemy przykłady z życia codziennego, w których sumienie „podpowiada”, milczy albo myli się pod wpływem presji grupy, lęku czy wstydu. Na koniec spróbujemy odpowiedzieć, czy można (i jak) pracować nad sumieniem, by podejmować bardziej świadome i odpowiedzialne decyzje.

FILOZOFIA UMYŚŁU I AI

dr Ewa Odoj – Wolna wola. Największy skarb ludzkości czy masowe złudzenie?

Wszyscy jesteśmy głęboko przekonani o tym, że podejmujemy wolne wybory – zarówno te życiowo ważne, jak i te błahe. Poczucie wolności – samostanowienia, autonomii – należy do zupełnie elementarnych aspektów naszego wyobrażenia na temat tego, co to znaczy być człowiekiem. Tymczasem nauki przyrodnicze zakładają, że każde zdarzenie w naszym umyśle jest zdeterminowane przez procesy biologiczne w mózgu, które przebiegają zgodnie z deterministycznymi prawami przyrody. Te dwie perspektywy wydają się pozostawać ze sobą w radykalnej sprzeczności. Czy oznacza to, że którąś z nich należy uznać za fałszywą? A może istnieją sposoby pogodzenia ich ze sobą?

dr Ewa Odoj – Czy mój umysł to mój mózg?

Na co dzień nie mamy wątpliwości, że nasze myśli i decyzje wpływają na ciało – postanawiam podnieść rękę i rękę się podnosi. Kiedy jednak próbujemy wyjaśnić, jak to możliwe, wpadamy w pułapkę tzw. trylematu psychofizycznego: trzech twierdzeń, z których każde wydaje się oczywiste, ale które nie mogą być prawdziwe jednocześnie. Podczas warsztatu zastanowimy się, czy umysł jest odrębną od ciała substancją, jak chciał Kartezjusz, czy może – jak twierdzą zwolennicy fizykalizmu redukcyjnego – stany umysłowe są po prostu stanami mózgu. Sprawdzimy też, czy istnieje trzecia droga: nieredukcyjny fizykalizm, który próbuje pogodzić oba stanowiska. Czy można być materialistą i jednocześnie twierdzić, że umysł to coś więcej niż mózg?

mgr inż. Andrzej Skupień – Co kryje Czarna Skrzynka? O tym, dlaczego AI nie musi spowiadać się z każdego bajtu

Czy sztuczna inteligencja powinna tłumaczyć się ze swoich decyzji tak samo jak człowiek? Na warsztacie „Co kryje Czarna Skrzynka?” przyjrzymy się fascynującemu pograniczu etyki, prawa i nowych technologii. Poprzez

eksperymenty myślowe i symulacje sprawdzimy, dlaczego łatwiej wybaczymy brak przejrzystości ludziom niż algorytmom. Przecież decyzje lekarza, sędziego czy kierowcy również bywają dla nas nieprzejrzyste. Czy brak wyjaśnienia zawsze musi oznaczać brak zaufania? Zobaczysz, jak filozofia pomaga rozwiązywać najtrudniejsze dylematy cyfrowego świata.

mgr inż. Andrzej Skupień – „Nigdy nie ufaj niczemu i nikomu, jeśli nie wiesz, gdzie jest jego mózg”. Czego Artur Weasley uczy nas o AI?

Co się dzieje, gdy, tak jak Ginny Weasley, trafiasz na dziennik Riddle’a? Rozmawiasz z czymś, co brzmi jak człowiek, odpowiednio reaguje na twoje słowa, ale nie masz pojęcia, kto stworzył ten umysł, po co to zrobić i czym w ogóle jest obiekt po drugiej stronie. Na warsztacie wykorzystamy filozofię umysłu oraz teorię poznania, by sprawdzić, czy AI naprawdę myśli, czy tylko genialnie udaje. Zastanowimy się, dlaczego ślepe ufanie algorytmom robi z nas bezbronnych Mugoli i jak ocenić intencje stojące za kodem, którego nie widzimy.

KRYTYCZNE MYŚLENIE

mgr Wiktor Deredas – Człowiek w sieci algorytmów. Czy można być wolnym w cyberswiecie?

Żyjemy w świecie, w którym każde kliknięcie, każde zatrzymanie się na treści i każde pominięcie treści jest przez algorytmy skrupulatnie odnotowywane. W efekcie coraz rzadziej spotykamy poglądy, które przeczą naszym – zamiast tego algorytmy budują wokół nas szczelną bańkę informacyjną, w której słyszymy wyłącznie echo własnych przekonań. Czy jest to forma zniewolenia? Czy można być wolnym w przestrzeni, która nieustannie nas kategoryzuje, profiluje i przewiduje? Podczas warsztatu przyjrzymy się mechanizmom filtrowania treści i komorom echa jako zjawiskom nie tylko technologicznym, lecz przede wszystkim kulturowym i etycznym. Odwołując się do filozoficznych koncepcji wolności i autonomii, spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, czy i jak można świadomie wymknąć się ze świata zaprojektowanego przez algorytmy.

dr hab. Piotr Duchliński, prof. UIK – Czy nauka może nam dać receptę na szczęście?

Czy „szczęście” to cel, który musimy nieustannie gonić, czy raczej pułapka? Czy tylko filozofia odkrywa przed nami tajniki szczęścia? Dziś już nie. W świecie pełnym presji na bycie stale radosnym i produktywnym łatwo wpaść w sidła ciągłej walki z własnymi myślami i emocjami. Podczas warsztatu spojrzymy na szczęście przez pryzmat coachingu odwołującego się do założeń terapii akceptacji i zaangażowania. Dowiemy się, jak przestać być zakładnikami własnego umysłu, jak praktykować uważność i robić przestrzeń na trudne doświadczenia oraz – co najważniejsze – jak definiować własne wartości i działać w zgodzie ze sobą, nawet wtedy, gdy bywa trudno.

dr Ewa Odoj – Czy możemy cokolwiek wiedzieć? O granicach poznania

A może jesteś tylko mózgiem umieszczonym w naczyniu przez jakiegoś szalonego naukowca, który projektuje w twoim umyśle wizualizację całego otaczającego cię świata? Sceptyk twierdzi, że jeśli nie jesteś w stanie wykluczyć takiej możliwości, to w ogóle nie posiadasz wiedzy na temat realności świata! Czy jesteś w stanie z nim polemizować? A może zgodzisz się z jego wnioskiem? Stanowisko sceptyka może wydawać się jakimś filozoficznym żartem... a jednak pozwala nam przyrzeć się granicom naszego ludzkiego poznania.

mgr Oskar Lange – Logika na tropie zbrodni. Elementy filozofii w kryminalistyce

Jak dzięki garstce dowodów rozwiązać sprawę kryminalną? Jak ocenić, która hipoteza dotycząca zbrodni jest najlepsza? Czy najprostsze wyjaśnienie sprawy jest zawsze najbardziej prawdopodobne? Czy, szukając

mordercy, warto poprosić o pomoc Arystotelesa? Na te i wiele innych pytań postaramy się odpowiedzieć podczas warsztatu dotyczącego logiki, teorii argumentacji i krytycznego myślenia w kontekście analizy materiału dowodowego. Wcielimy się w detektywów i na przykładach fikcyjnych spraw sprawdzimy, jak unikać pochopnych wniosków i błędów w rozumowaniu.

FILOZOFIA INACZEJ

dr Szczepan Urbaniak – Projekcja filmu „Więzi” (reż. Zofia Kowalewska) oraz dyskusja

Podczas warsztatu odbędzie się pokaz i dyskusja wokół filmu „Więzi” w reż. Zofii Kowalewskiej. Film dokumentalny, który znalazł się na oscarowej shortliście, opowiada o czasie i przemijaniu, rodzinie i miłości, zdradzie i przebaczeniu w sposób lekki, a zarazem intymny i nietuzinkowy. Stanowi on dobry punkt wyjścia dla dyskusji o filozofii, która nie „buja w obłokach”, lecz potrafi pytać o to, co nam najbliższe. Zastanowimy się wspólnie, co sprawia, że więzi między ludźmi przetrwają próbę czasu, i czy przebaczenie jest decyzją rozumu, czy serca.

dr Maciej Jemioł – Wątki filozoficzne ukryte w grach wideo

W kolejnej odsłonie serii warsztatów z cyklu „Wątki filozoficzne ukryte w grach wideo” weźmiemy na tapet filozoficzną tematykę piękna. Choć być może o tym nie myślimy, piękno towarzyszy nam bardzo często, gdy gramy w gry wideo. Piękne są poziomy, modele postaci, oprawa graficzna i muzyka. Mówi się też, że piękne potrafią być mechanizmy rozgrywki, zaplanowane przez twórców zagadki, a nawet sam sposób grania. Czym więc właściwie jest piękno – w grach wideo i poza nimi? Czy musi być związane z tym, co widać albo słyszeć, czy też jest niezależne od naszych zmysłów? Odpowiedzi poszukamy, przyglądając się wybranym przykładom ciekawych filozoficznych gier wideo.

dr Magda Studnicka – Dotknąć obecności. Między filozofią a teatrem

Warsztat jest zaproszeniem do doświadczenia filozofii ciała w działaniu – poprzez ruch, relację i kontakt z lalką jako symbolicznym „ciałem drugiego”, czyli medium ekspresji emocji i myśli. Praktyczne ćwiczenia inspirowane fenomenologią percepcji Maurice’a Merleau-Ponty’ego oraz teatrem Piny Bausch, Jerzego Grotowskiego i Antonina Artauda staną się punktem wyjścia do refleksji nad różnymi sposobami bycia w świecie. Podczas warsztatu uczestnicy będą pracować z ruchem, przestrzenią i gestem, by zbliżyć się do pierwotnego doświadczenia bycia – wobec siebie, drugiego i świata.

dr hab. Piotr Sikora, prof. UIK – Filozoficzne lekarstwo na stres

Stres i niepokój to (niezbyt przyjemni) towarzysze życia dużej części z nas. I duża część z nas intensywnie szuka lekarstwa na te dolegliwości. Podczas warsztatu pokażemy, że filozofia (a raczej filozofowanie) może pomagać nam radzić sobie z takimi trudnymi doświadczeniami. Takiego specyficznego sposobu filozofowania będziemy się uczyć, sięgając do klasycznych mistrzów „spokoju ducha”, m.in. stoików i epikurejczyków, a także korzystając ze współczesnych nurtów terapeutycznych inspirujących się klasycznymi, filozoficznymi źródłami.